

A nagyagykéreg szerkezete, morfológiai és funkcionális egységei. Brodmann-mezők.

Dr. Ruttkay Tamás

Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet
2019.

A neocortex sejttípusai

Idegsejt (neuron):

Principális neuron

Pyramissejt

Interneuronok

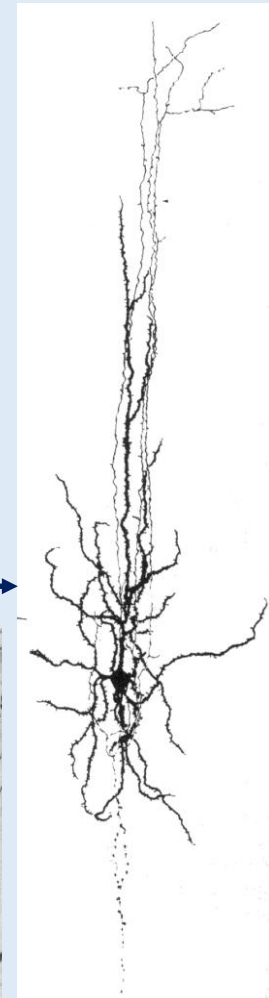
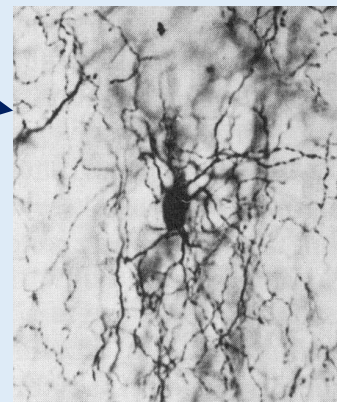
Csillagsejt (+)

Neurogliform sejt (-)

Csillársejt (-)

Kosársejt (-)

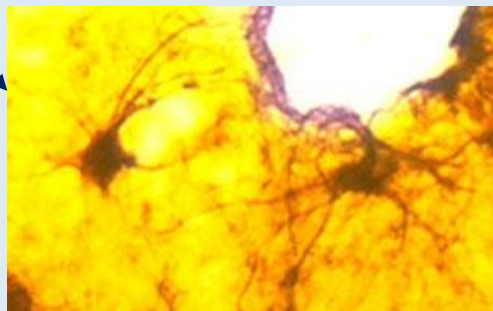
...

Gliasejt:

Astrocyta

Mesoglia

A pyramissejt morfológiája

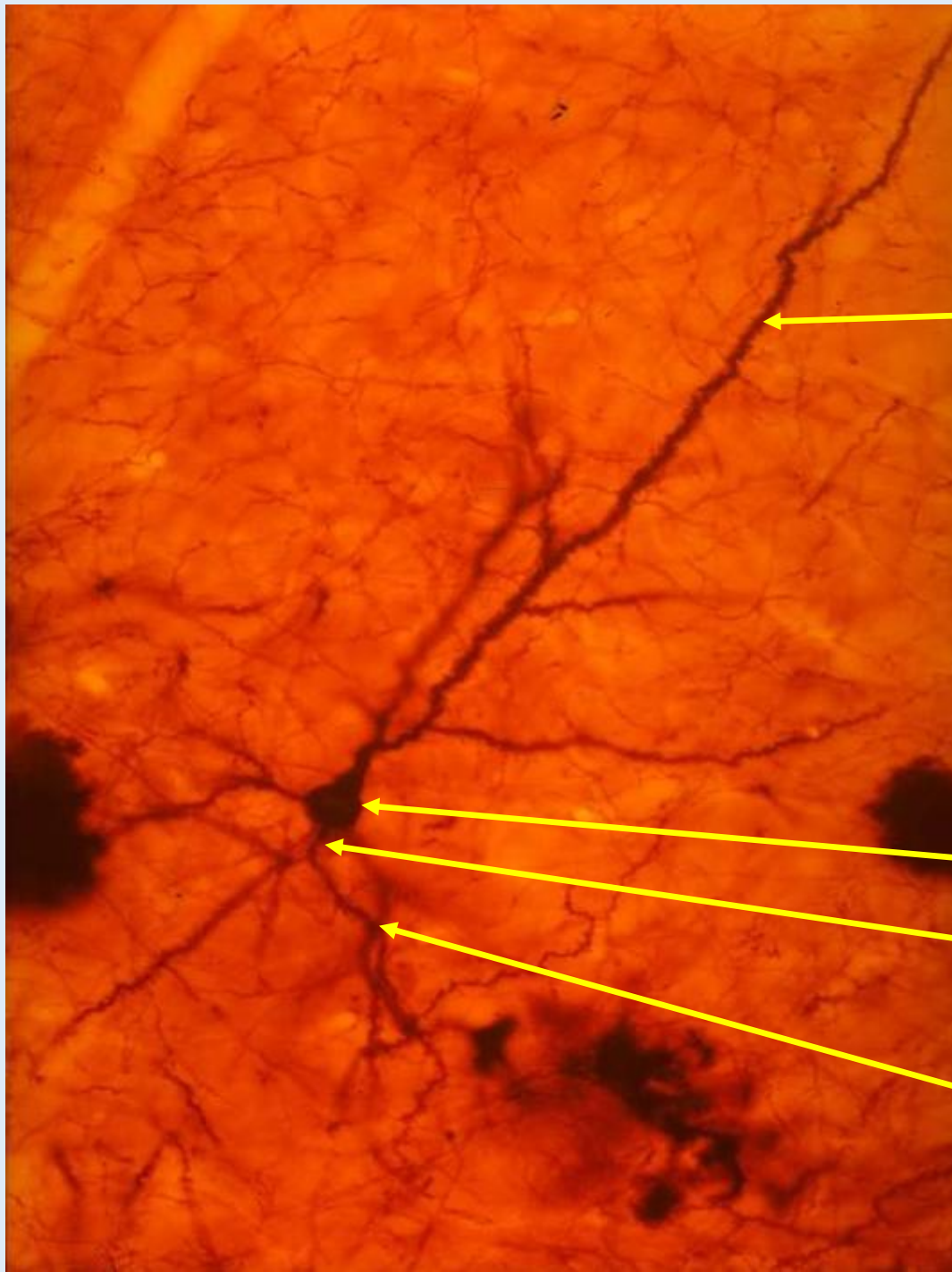
csúcsdendrit

az agyfelszín irányába mutat

perikaryon

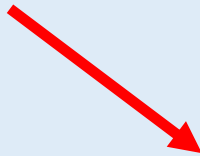
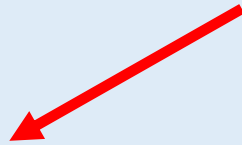
axondomb

bazális dendritek

Cortex cerebri

- szinoníma: agykéreg
- szürkeállomány
- 1,5 mm (látókéreg) –
5 mm (gyrus precentralis) vastag

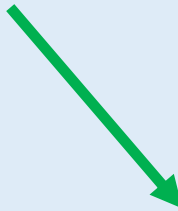
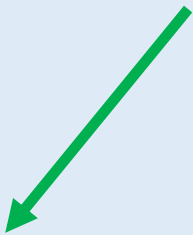

Allocortex

- primitív
- 3-rétegű

Isocortex

- 6-rétegű

Paleocortex

- Area olfactoria

Archicortex

- Hippocampus-
formatio

Paleocortex

bulbus olfactorius, tractus olfactorius, trigonum olfactorium, striae olfactoriae

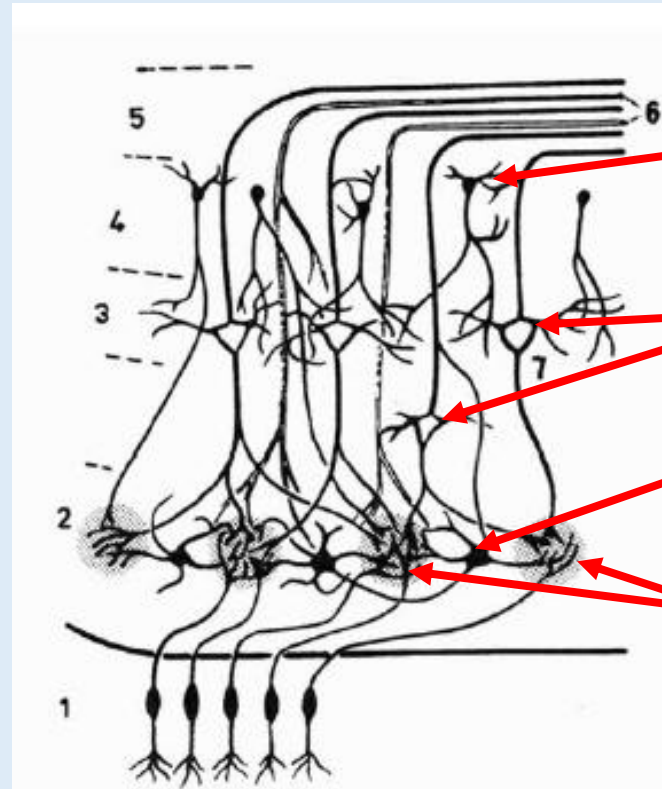
tractus olfactorius (5)

lamina granulosa (4)

lamina mitralis (3)

lamina glomerulosa (2)

regio olfactoria (1):
primer érzékhámsejtek

asszociációs
szemcsesejtek (-)

mitralis sejtek,
pamacsos/ecsetszerű sejtek

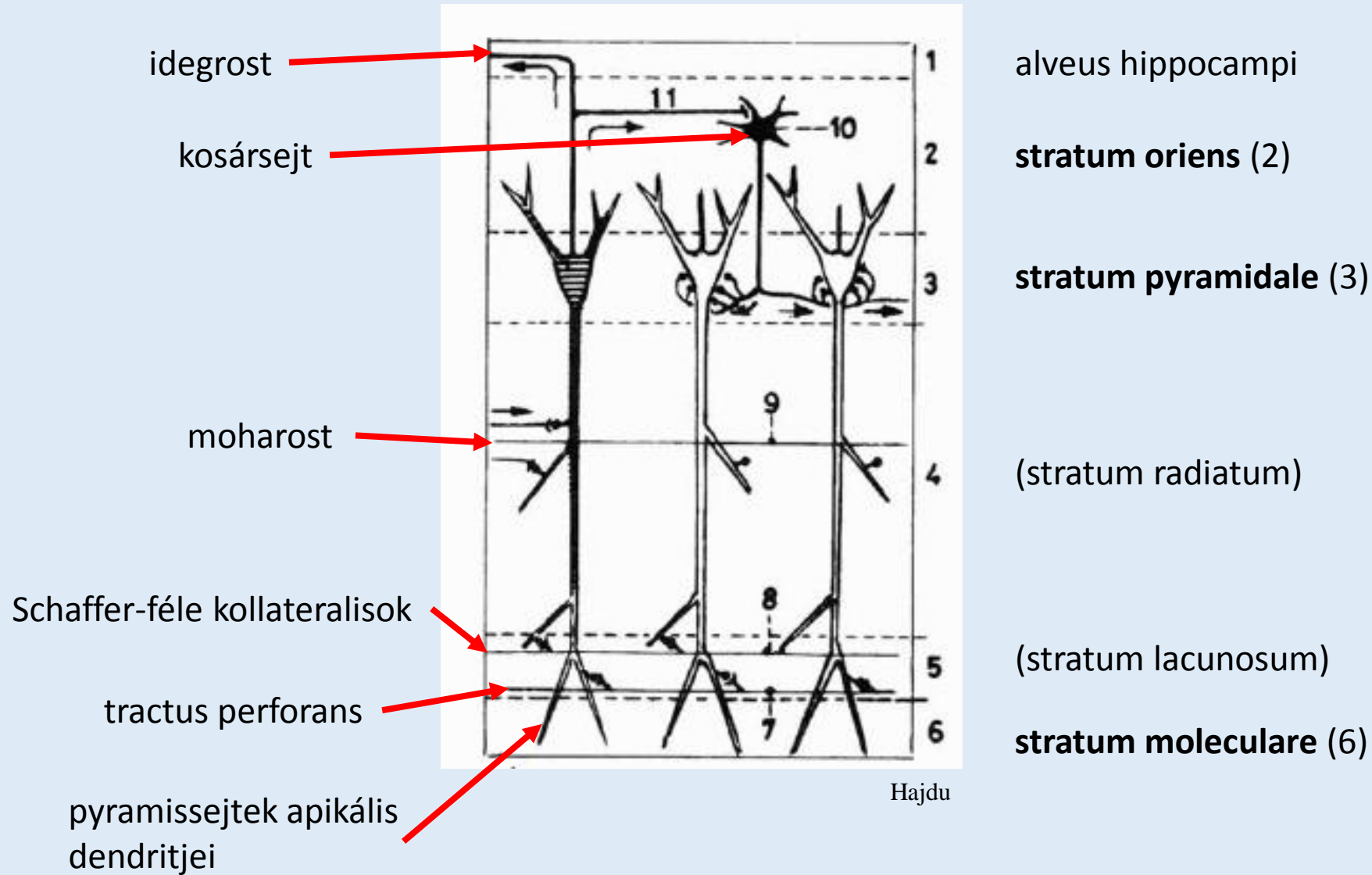
periglomerularis interneuronok

glomeruli olfactorii
(érzékhámsejtek axonjai +
mitralis és pamacsos sejtek
dendritjei)

Hajdu

Archicortex

hippocampus (cornu ammonis), fimbria hippocampi, gyrus dentatus

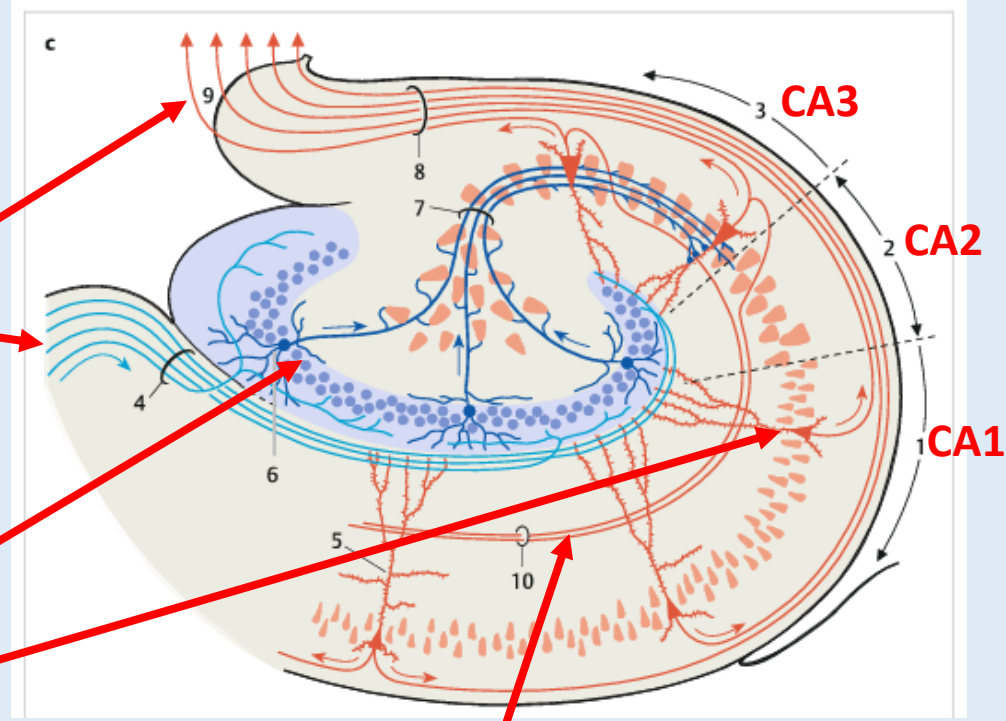

Hippocampus-formatio:

fő efferens: Fimbria hippocampi
fő afferens: Tractus perforans

A sejtdús réteg principális neuronjai:

Gyrus dentatus: szemcsesejt
Cornu ammonis: pyramissejt

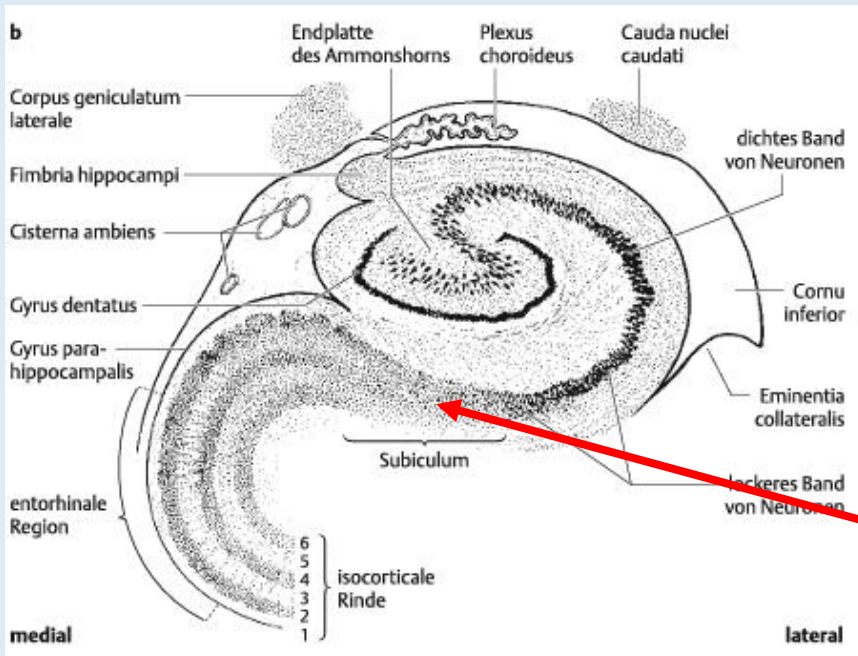
Schaffer-féle kollateralisok:

a CA3-pyramissejtek axonjai

CA1-pyramissejtek

entorhinalis kéreg

Duus

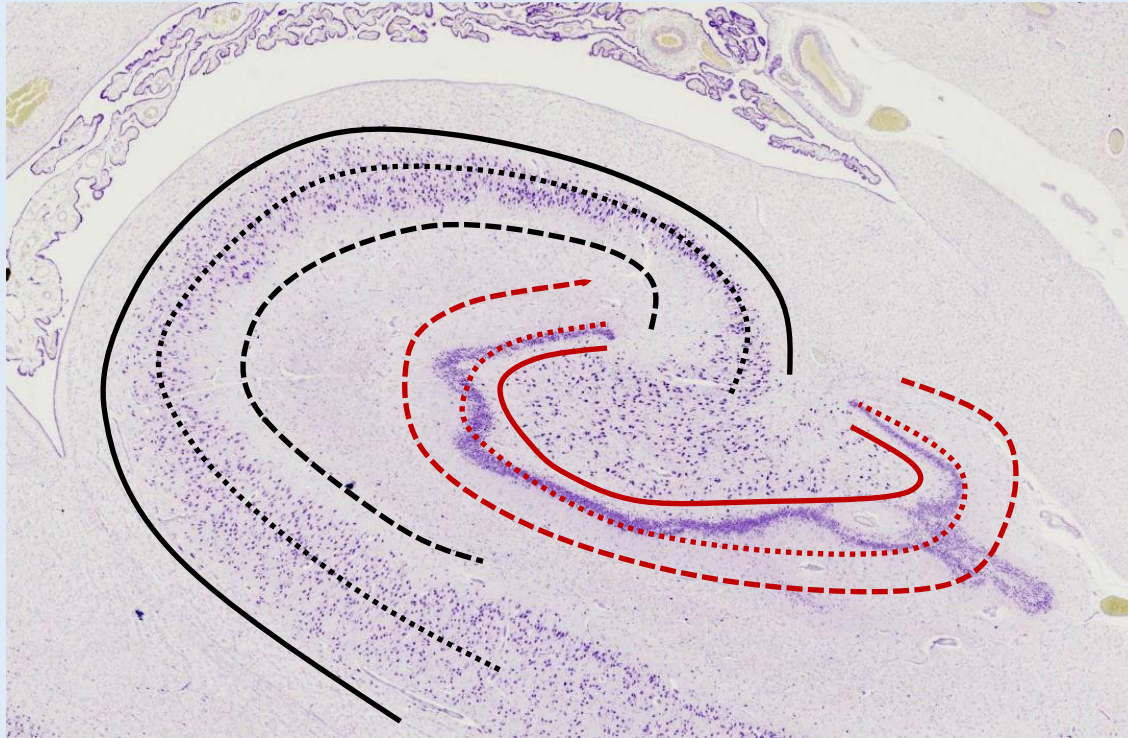

Subiculum:

átmeneti zóna az isocortex és az allocortex közt

Duus

Hippocampus és gyrus dentatus – krezilibolya

Hippocampus szürkeállománya:

- Str. oriens: pyramissejtek axonjai
- ..... Str. pyramidale: pyramissejtek perikaryonjai – az isocortex str. pyramidale internumával folyamatos
- - - - Str. moleculare: pyramissejtek apikalis dendritjei

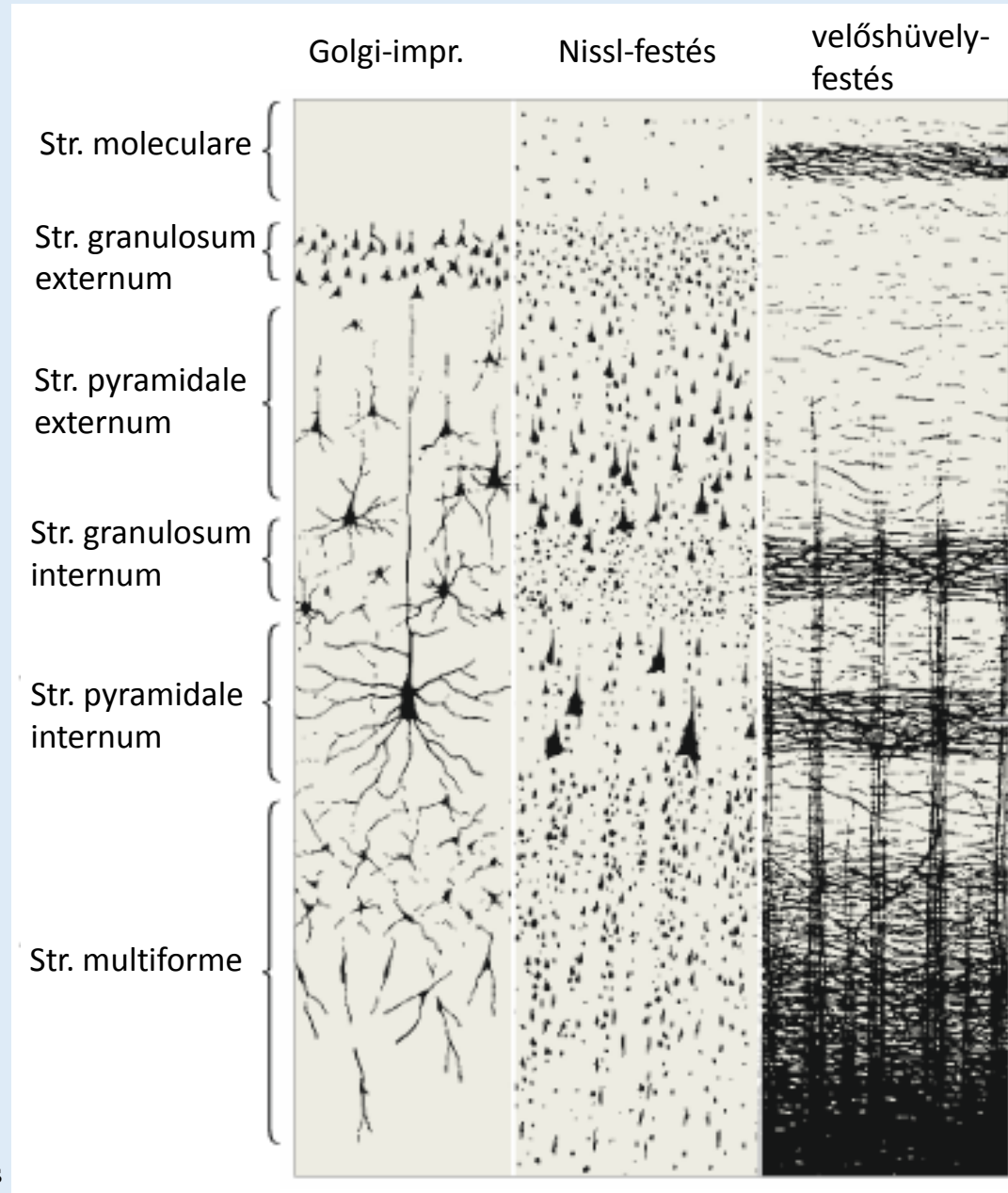
Gyrus dentatus szürkeállománya:

- Str. multiforme: szemcsesejtek axonjai
- ..... Str. granulosum: szemcsesejtek perikaryonjai
- - - - Str. moleculare: szemcsesejtek dendritjei

Isocortex

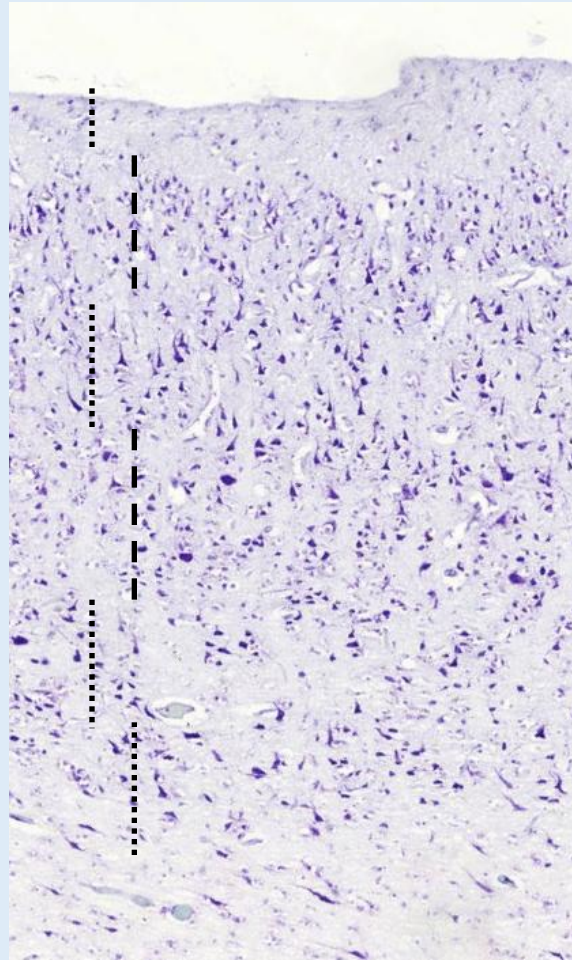
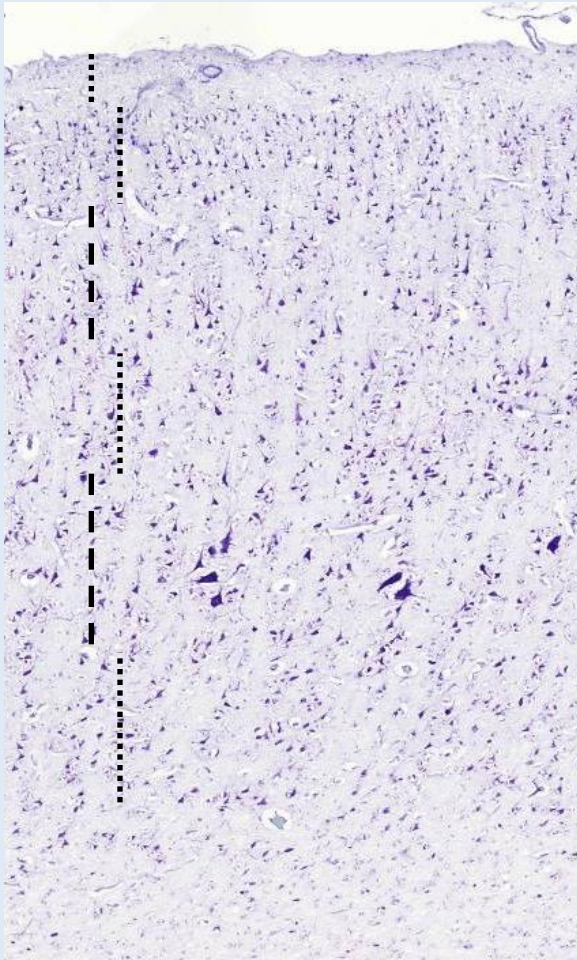
6-rétegű
alapszerkezet

Nagygykéreg – krezilibolya

Gyrus praecentralis: **agranularis kéreg** (3. és 5. réteg kifejezett)

Gyrus postcentralis: **granularis kéreg** (2. és 4. réteg kifejezett)

Str. moleculare

idegrostok, astrocyták

Str. granulosum externum

szemcsesejtek (-), kis pyramissejtek (+)

Str. pyramidale externum

közepes pyramissejtek

Str. granulosum internum

szemcsesejtek, csillagsejtek

Str. pyramidale internum

nagy pyramissejtek (**Betz**)

Str. multiforme

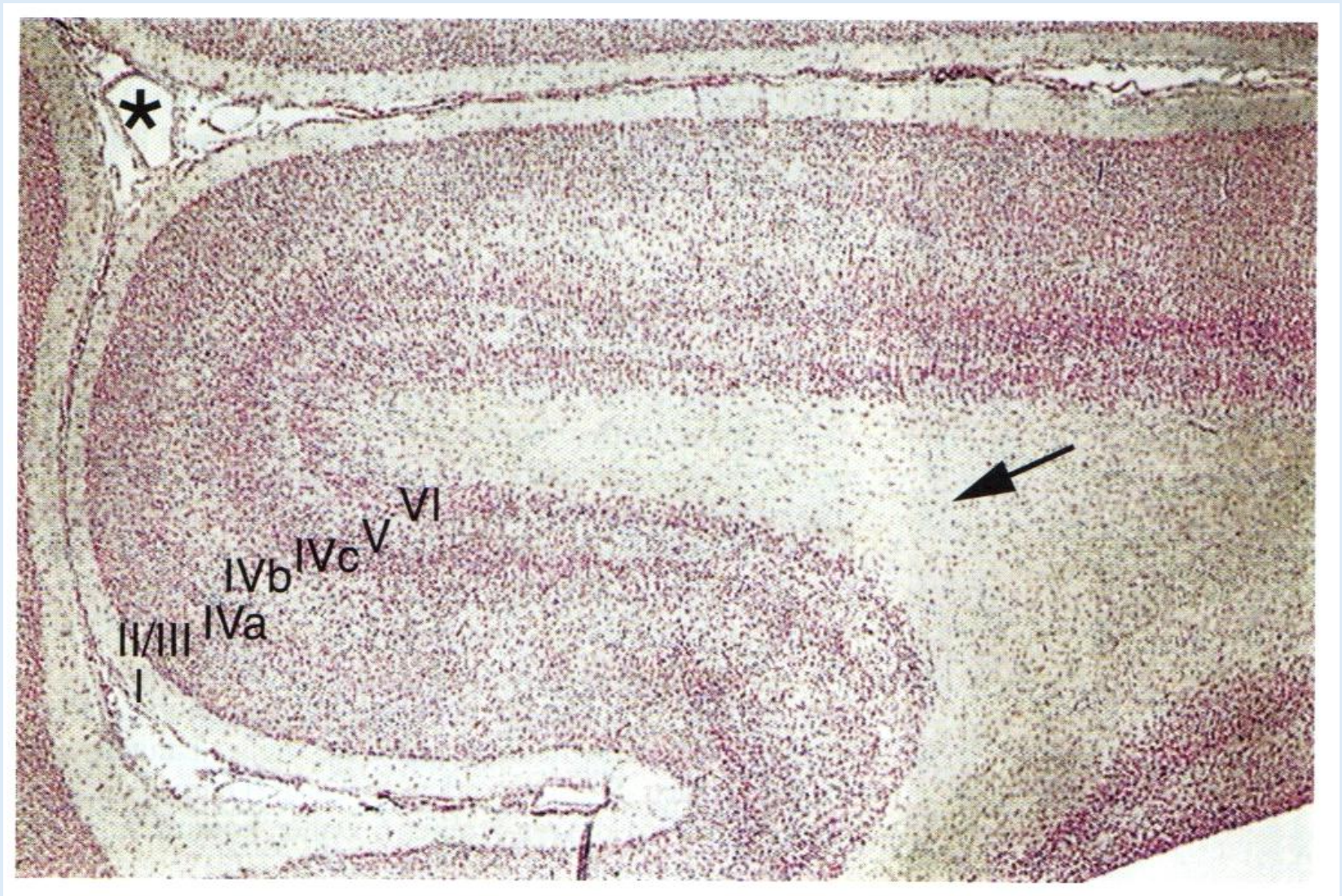
idegsejtek (különböző méret és alak)

Fehérállomány

oligodendroglia

Primer látókéreg – Area striata

Welsch

Gennari-féle csíkolat: kifejezett Lamina IVb

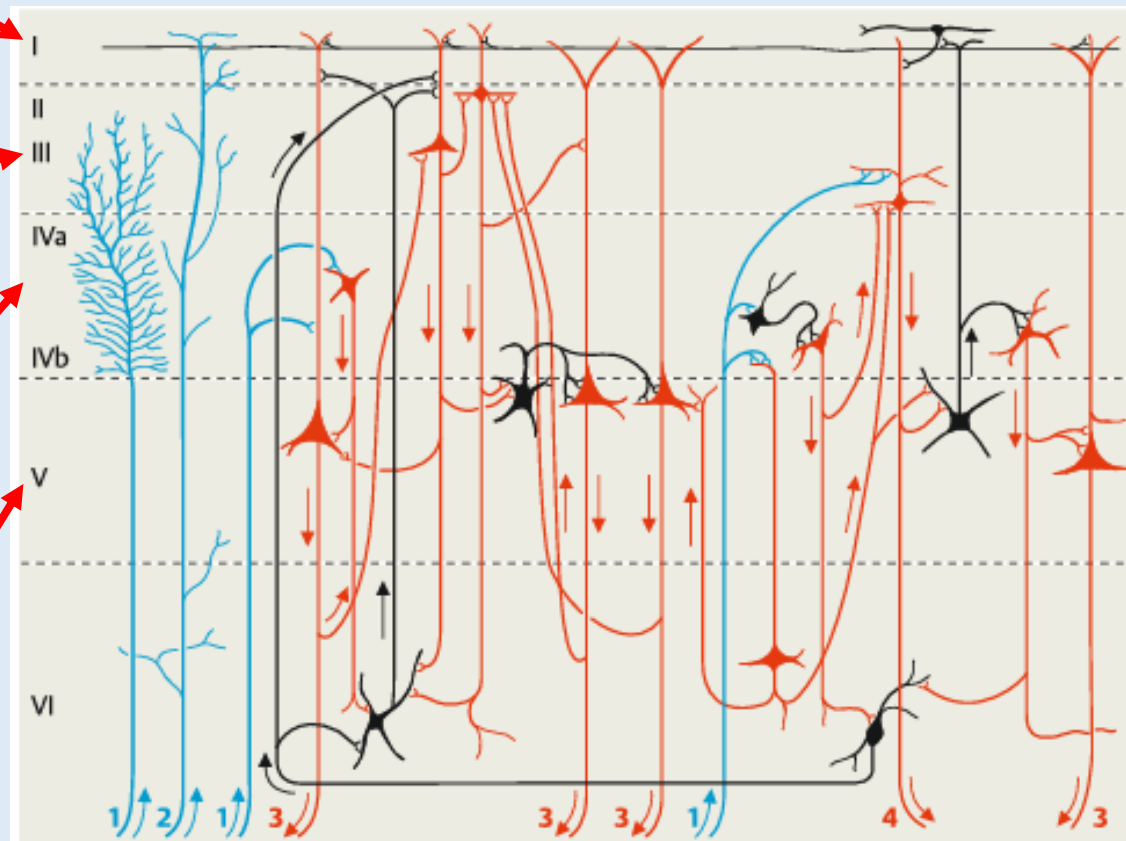
Intracorticalis neuronhálózat

mélyebben elhelyezkedő pyramissejtek
perifériás dendritjeinek elágazódásai

döntően efferens asszociációs-
és commissurális rostok (4)

főként thalamocorticalis neuronok
afferensei (1)

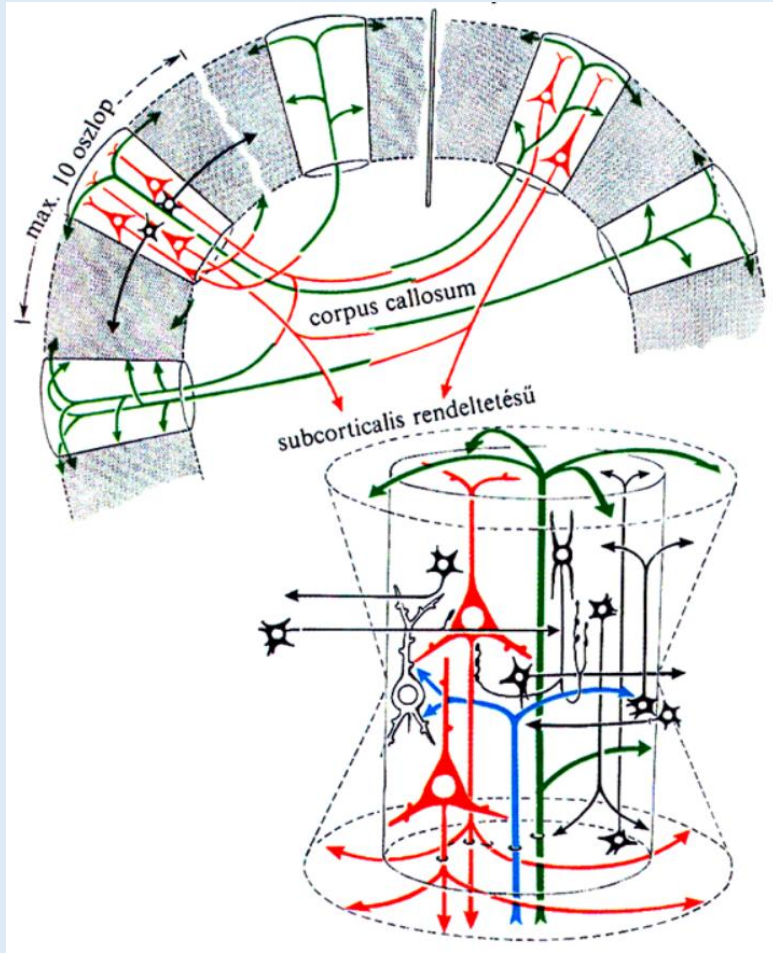
corticonuclearis és corticospinalis
pályák efferensei (3)

Kérgi modulok

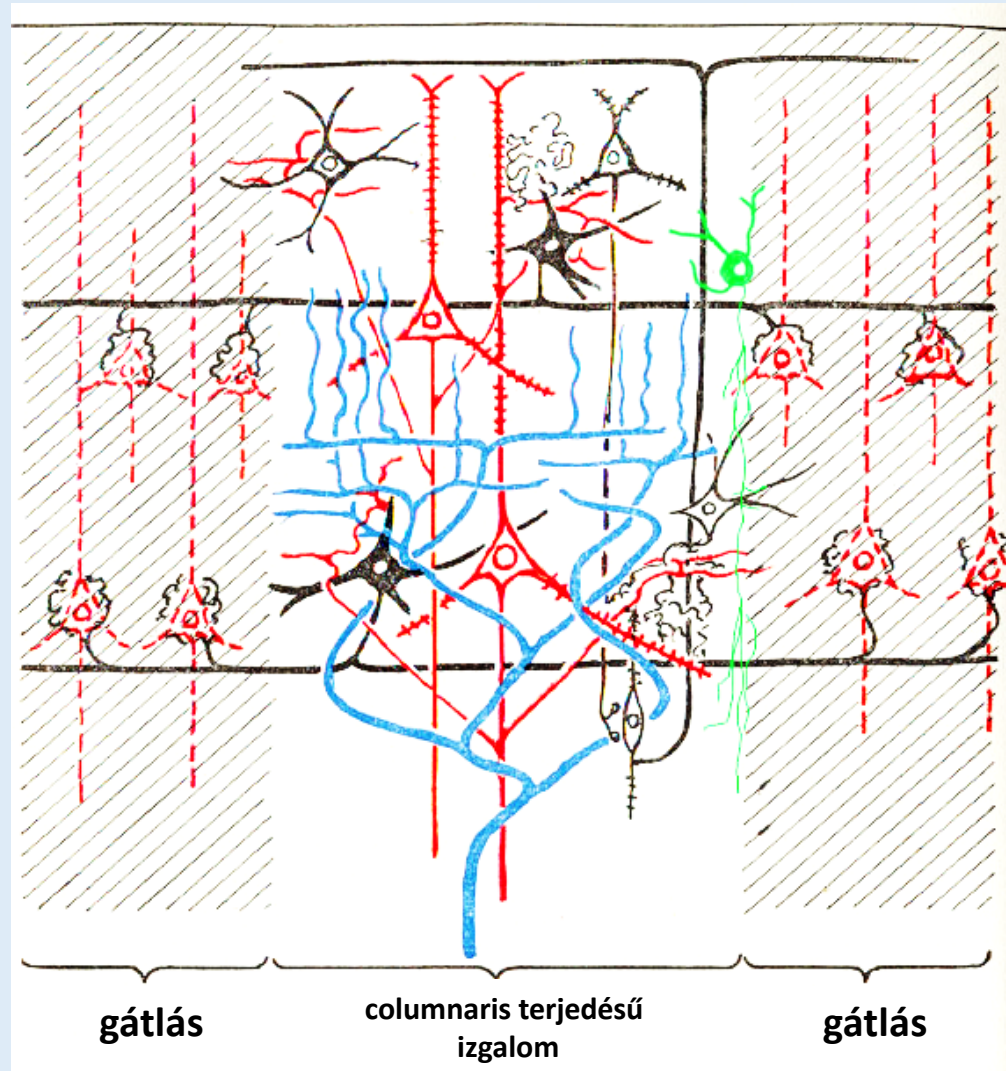
- a hengeres sejtoszlopok kb. 5000 sejtből állnak
- idegi struktúrák vertikális összeköttetései
- kb. 2×10^6 modul

speciális afferensek vagy intracorticalis afferensek köré rendeződnek

efferensek:

- a 3. laminából → asszociációs rostok
- a 5. laminából → subcorticalis régiók felé

A kérgi régiók funcionális besorolásának módszerei

Ingerléses vizsgálatok

Mikroelektródák

Mágneses enkefalográfia (MEG)

Pozitronemissziós tomográfia (PET)

Funkcionális mágneses rezonancia vizsgálat (fMR)

Diffusion Tensor Imaging (DTI)

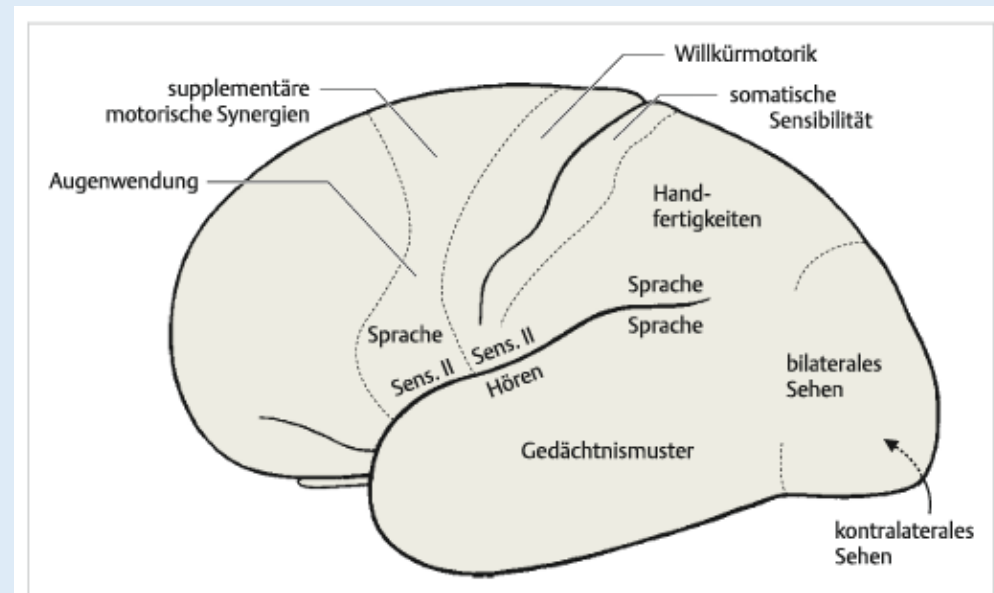
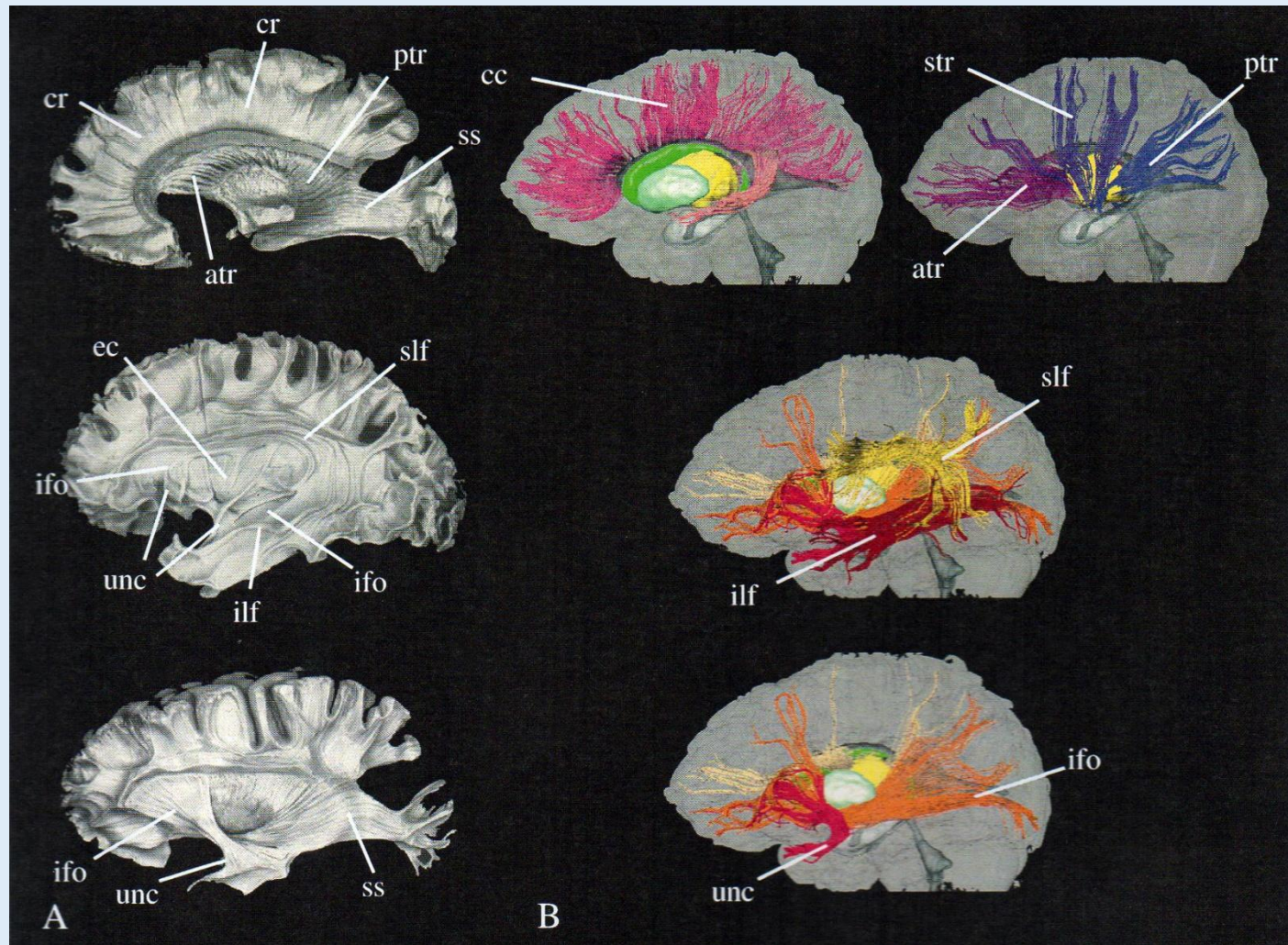

Abb. 9.17 Funktionelle Rindengebiete, bestimmt durch elektrische Reizung der Rinde während neurochirurgischer Operationen. (Penfield, W., Rasmussen, T. The Cerebral Cortex of Man, Macmillan, 1950)

„In vivo dissection of the human brain”

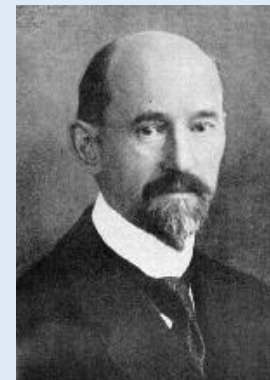

Comparison between postmortem preparation (A) and DTI-based reconstruction results (B). Abbreviation Brain Struct Funct (2013) 218:21–37 ns: atr – anterior thalamic radiation, cc – corpus callosum, cr – corona radiata, ec – external capsule, ifo – inferior fronto-occipital tract, ilf – inferior longitudinal fasciculus, ptr – posterior thalamic radiation, ss – sagittal stratum, slf – superior longitudinal fasciculus, str – superior thalamic radiation, unc – uncinate fasciculus.

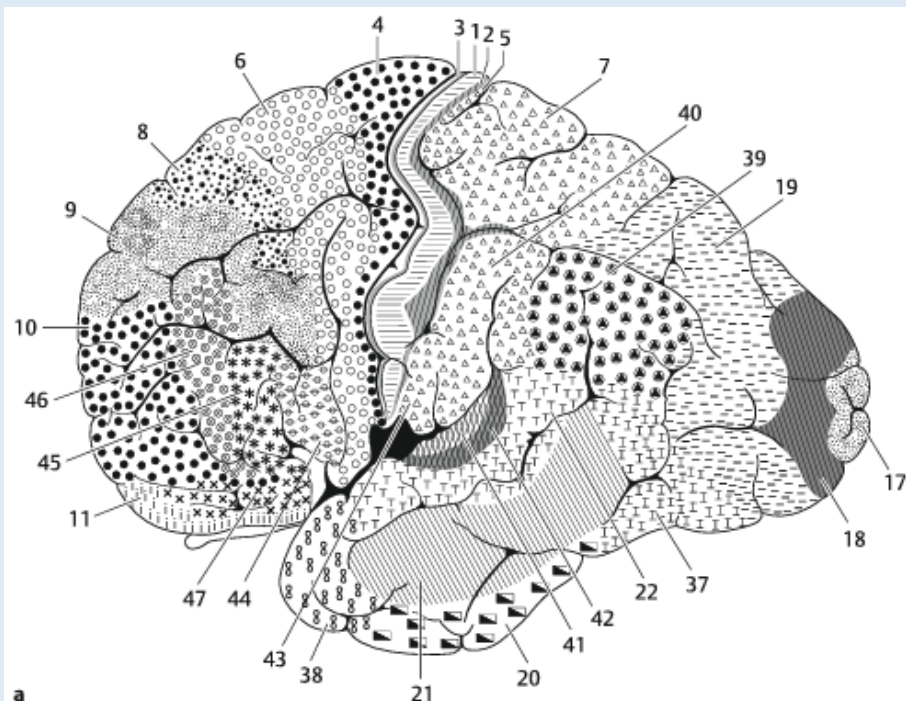

Brodmann-féle kérgi mezők

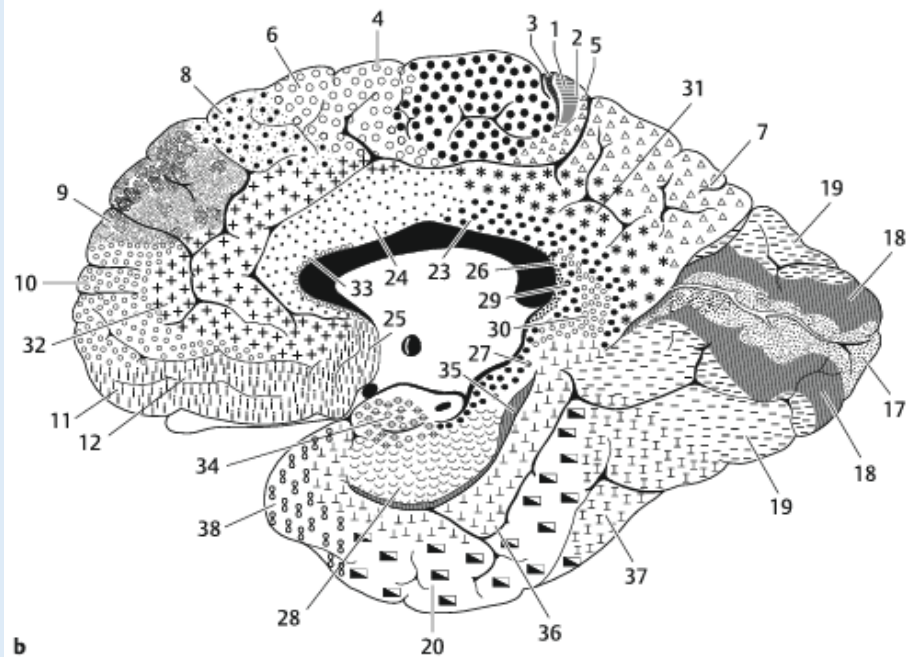
cytoarchitektonikus
beosztás

Korbinian Brodmann
(1868-1918)

a

b

Vergleichende Lokalisationslehre der Großhirnrinde

in ihren Prinzipien dargestellt auf Grund
des Zellenbaues

Von

Dr. K. Brodmann

Assistenten am neurobiologischen Laboratorium der Universität zu Berlin.

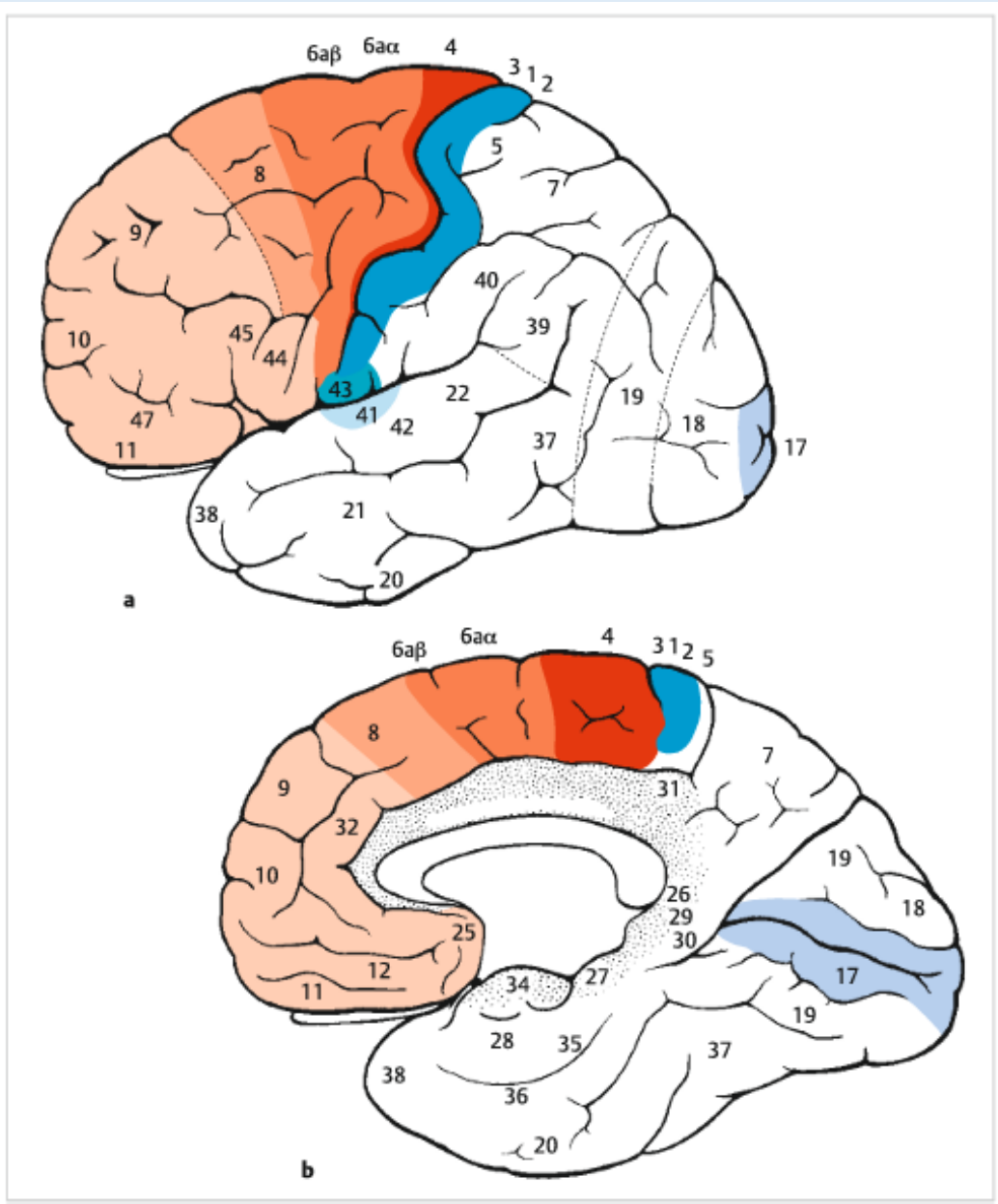
Mit 150 Abbildungen im Text.

Leipzig

Verlag von Johann Ambrosius Barth
1909

Brodmann-mezők (elsődleges területek)

4: somatomotoros primer mező
(gyrus precentralis +
lobulus paracentralis anterior)

3,1,2: somatosensoros primer mező
(gyrus postcentralis +
lobulus paracentralis posterior)

17: primer látómező – area striata
(a sulcus calcarinus körül)

41: primer hallómező
(gyrus temporalis transversalis anterior)

43: primer ízérző mező

44,45: motoros beszédközpont (Broca)
(gyrus frontalis inferior –
pars triangularis és opercularis)
→ egyoldalú a domináns hemisphaeriumban

39,40: sensoros beszédközpont (Wernicke)
(gyrus temporalis sup.,
lobulus parietalis inferior)

Brodmann-mezők

6: premotoros és suplementer motoros kéreg

(gyrus frontalis sup. – hátsó rész,
gyrus frontalis med. – hátsó rész
gyrus precentralis – elülső rész)

8: frontalis tekintésközpont

(gyrus frontalis sup. – középső rész,
gyrus frontalis med. – középső rész)

18: szekunder látómező - area parastriata
(medialis és lateralis occipitalis lebeny)

19: terciér látómező - area peristriata

→ *asszociációs látómező*

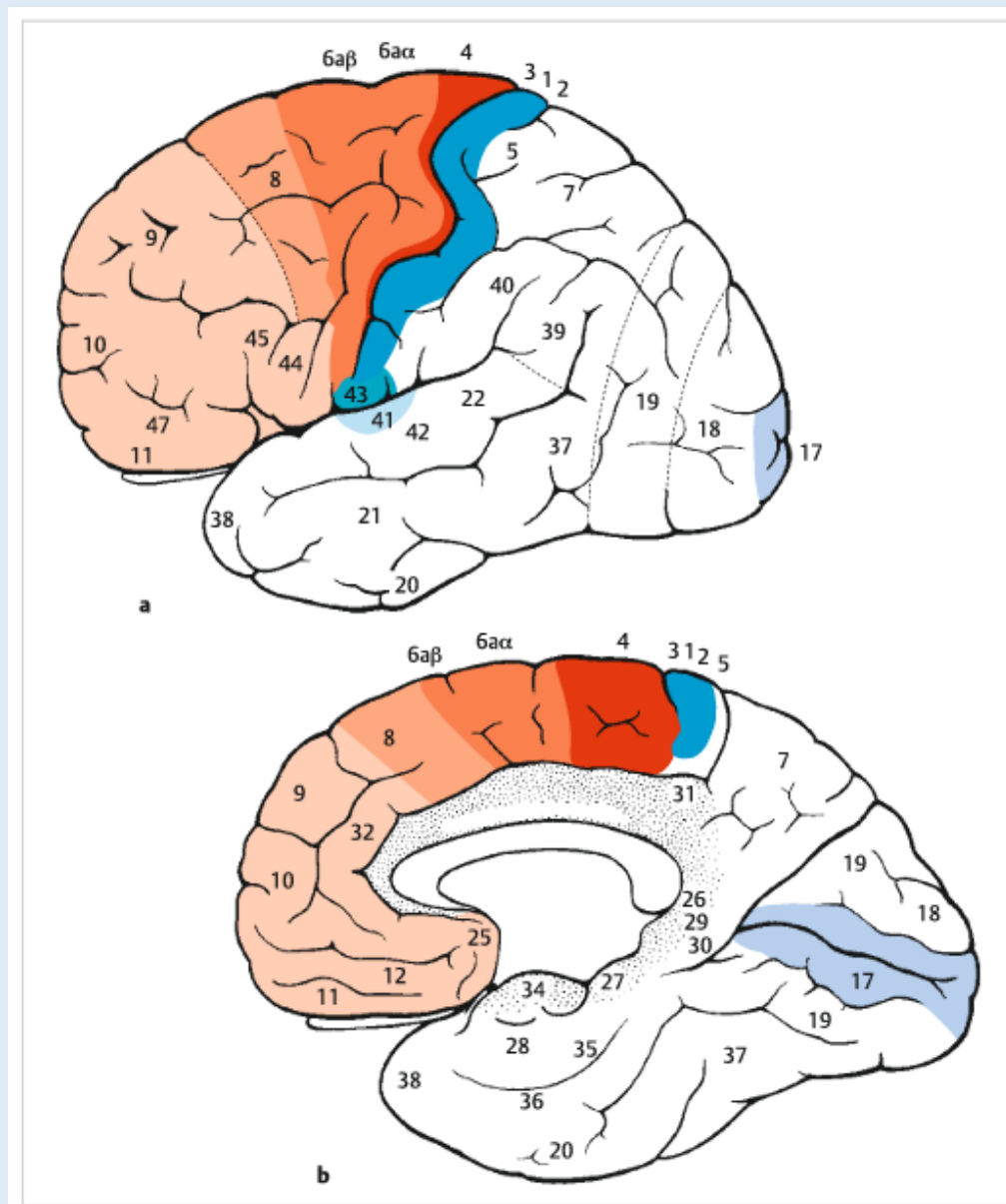
(parieto-occipitalis és occipitotemporalis átmeneti régiók)

42: szekunder hallómező

(gyrus temporalis transversalis posterior)

22: szenzoros asszociációs központ

(gyrus temporalis sup.)

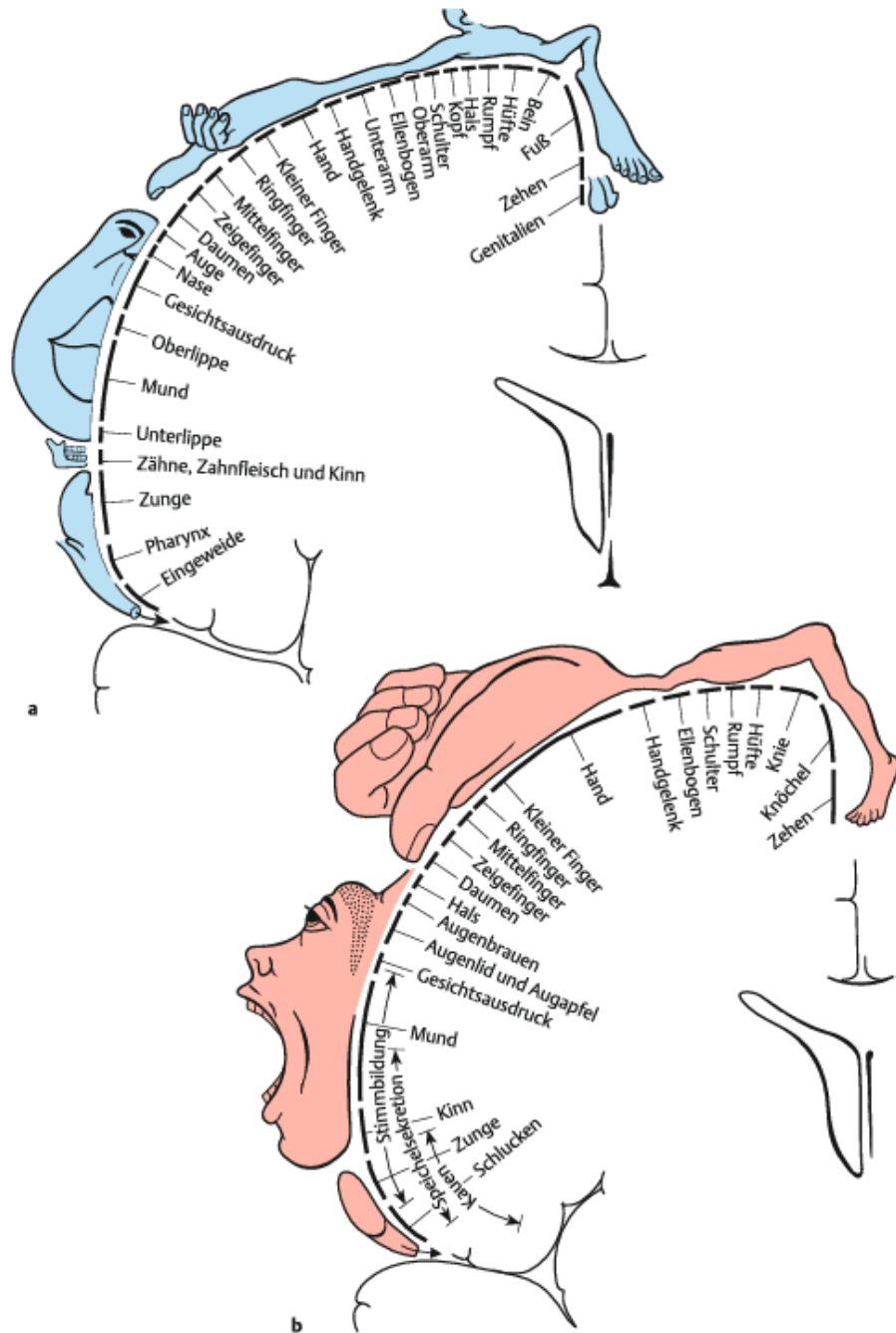

Somatotopia

„Homunculus“

tonotopia a hallórendszer kapcsán
és
retinotopia a látórendszer kapcsán

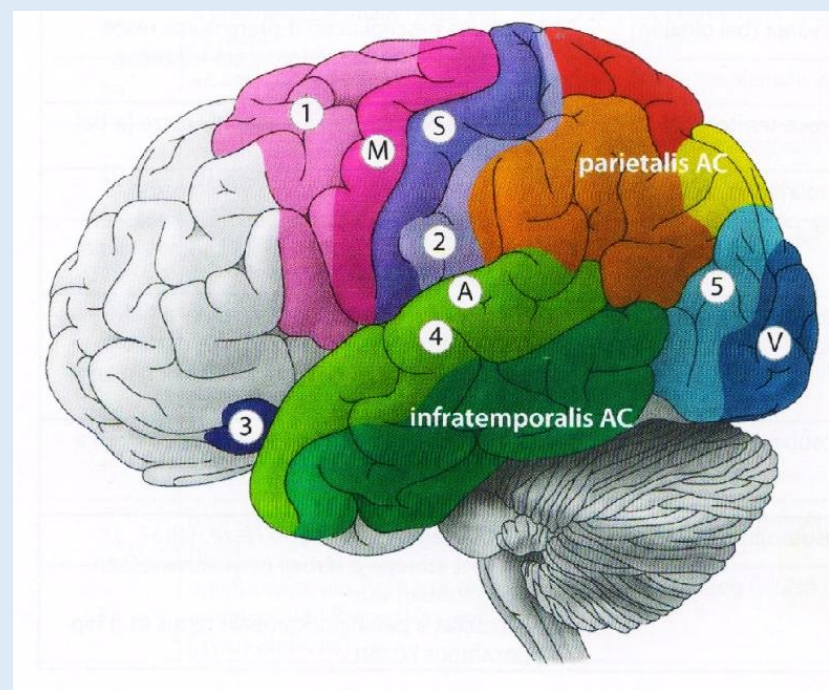
primer kérgi mezők

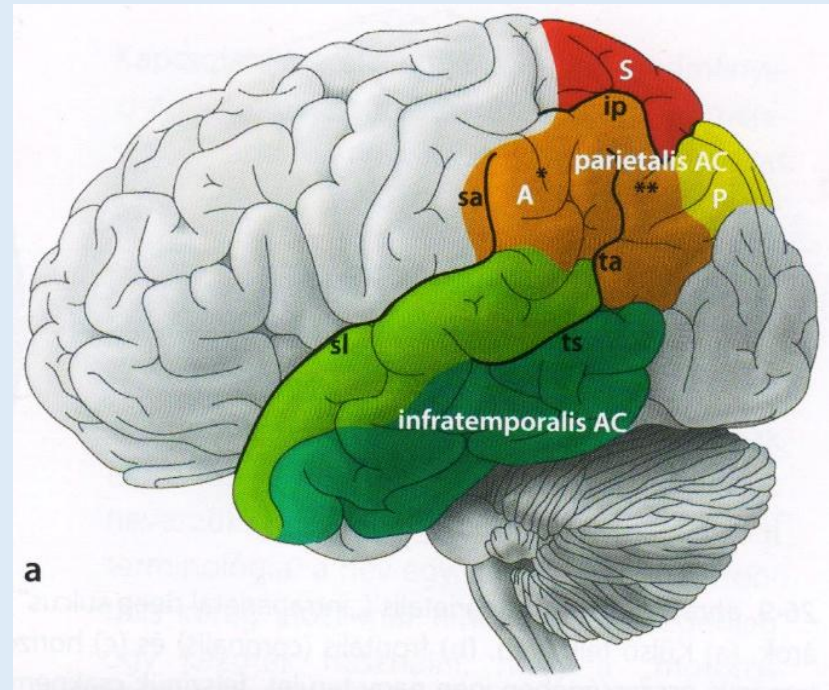
szekunder kérgi mezők
(unimodális asszociációs területek)

tercier kérgi mezők
(multimodális asszociációs területek)

Komoly/Palkovits

A bal és jobb agyfélteke funkciói

Bal agyfélteke

A test jobb oldalának és

Jobb kéz irányítása

Verbális, nyelvi

Jó a számtanban

Analitikus

Részekre figyel

Logikus

Tervszerű

Stratégiát gyárt

Realista, praktikus

Biztonságra törekvő

Jó az időérzete

Jelenre és a múltra figyel

Jobb agyfélteke

A test bal oldalának és a

bal kéz irányítása

Vizuális

Jó a mértanban

Hollisztikus

Egészre figyel

Intuitív

Ötletes

Kreatív

Művészi, muzikális

Kockázatvállaló

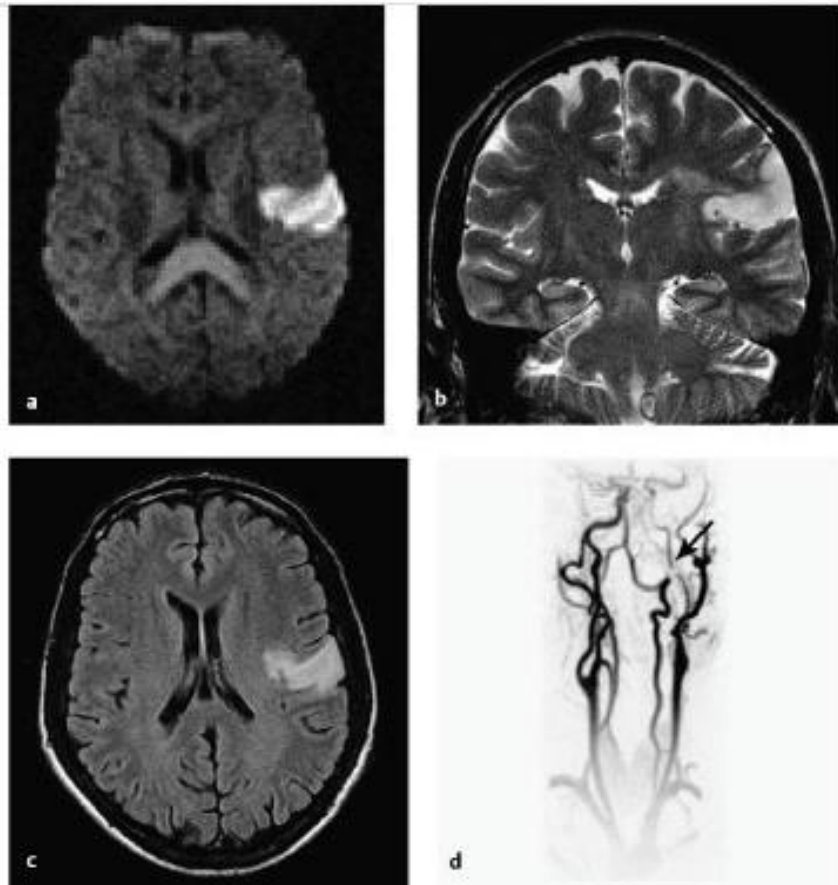
Jó a térlátása

Jelenben és a jövőben él

www.azirastukreben.hu

esettanulmány: Broca-aphasia

Agyi infarktus a Broca-féle mező területén
bal a. carotis interna disszekció után

spontán beszéd	megértés	ismétlés	diagnózis	lokalizáció
nem folyamatos	zavart	zavart	Broca-aphasia	 Broca-mező
		ép	transcort. motoros	 frontalis és praemotoros fehérállomány
	zavart	izolációs aphasia	 fronto-parieto-occipitalis	
		globális aphasia	 az acm területe	
folyamatos	ép	ép	anomiás angularis	 gyrus angularis
		zavart	vezetési aphasia	 fasciculus arcatus
	zavart	ép	transcort. szenzoros	 gyrus angularis és fehérállomány
		zavart	Wernicke-aphasia	 Wernicke-mező

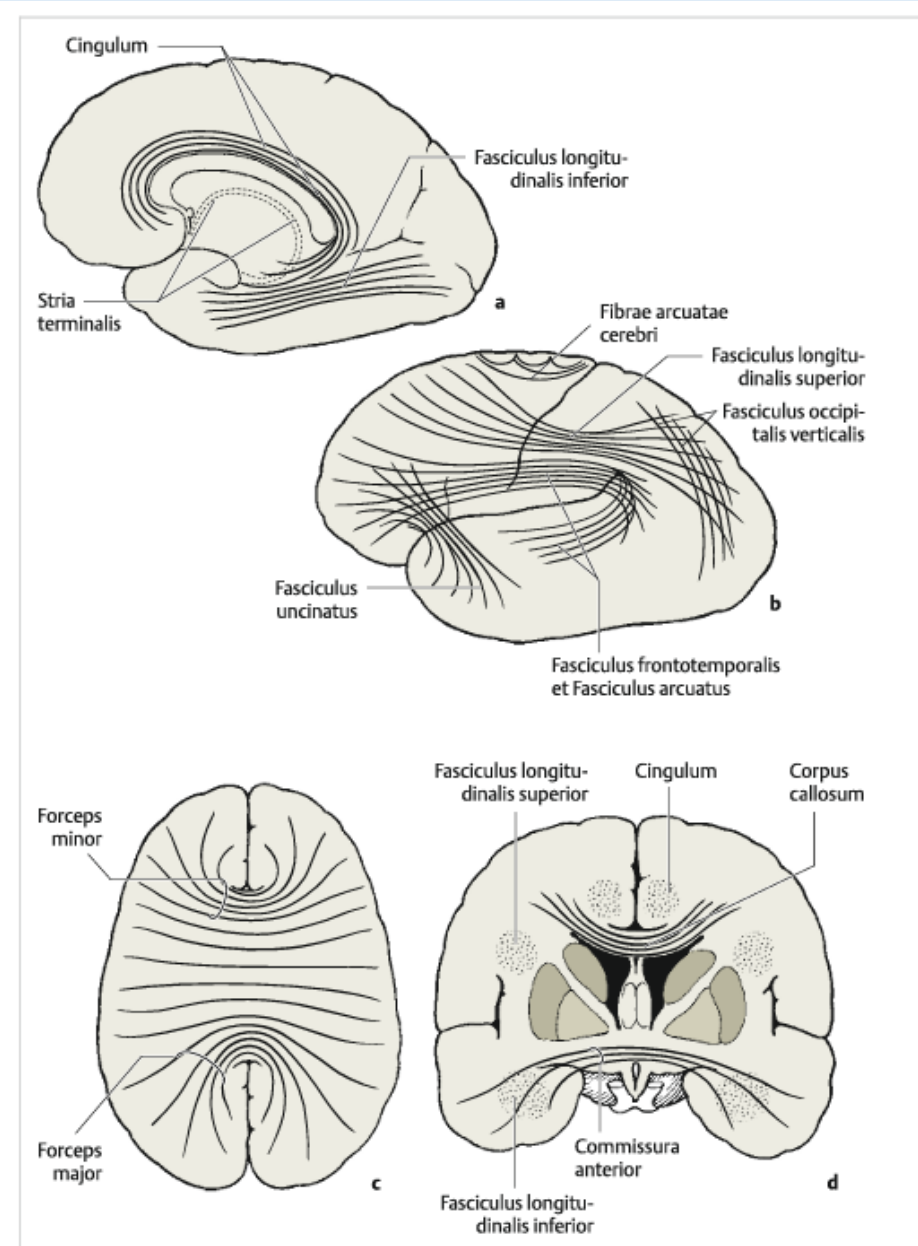
Nagyagyféltekék pályái

Commissuralis rostok:

Corpus callosum

Commissura anterior (szagló commissura)
(a két temporalis lebeny között)

Commissura fornicis

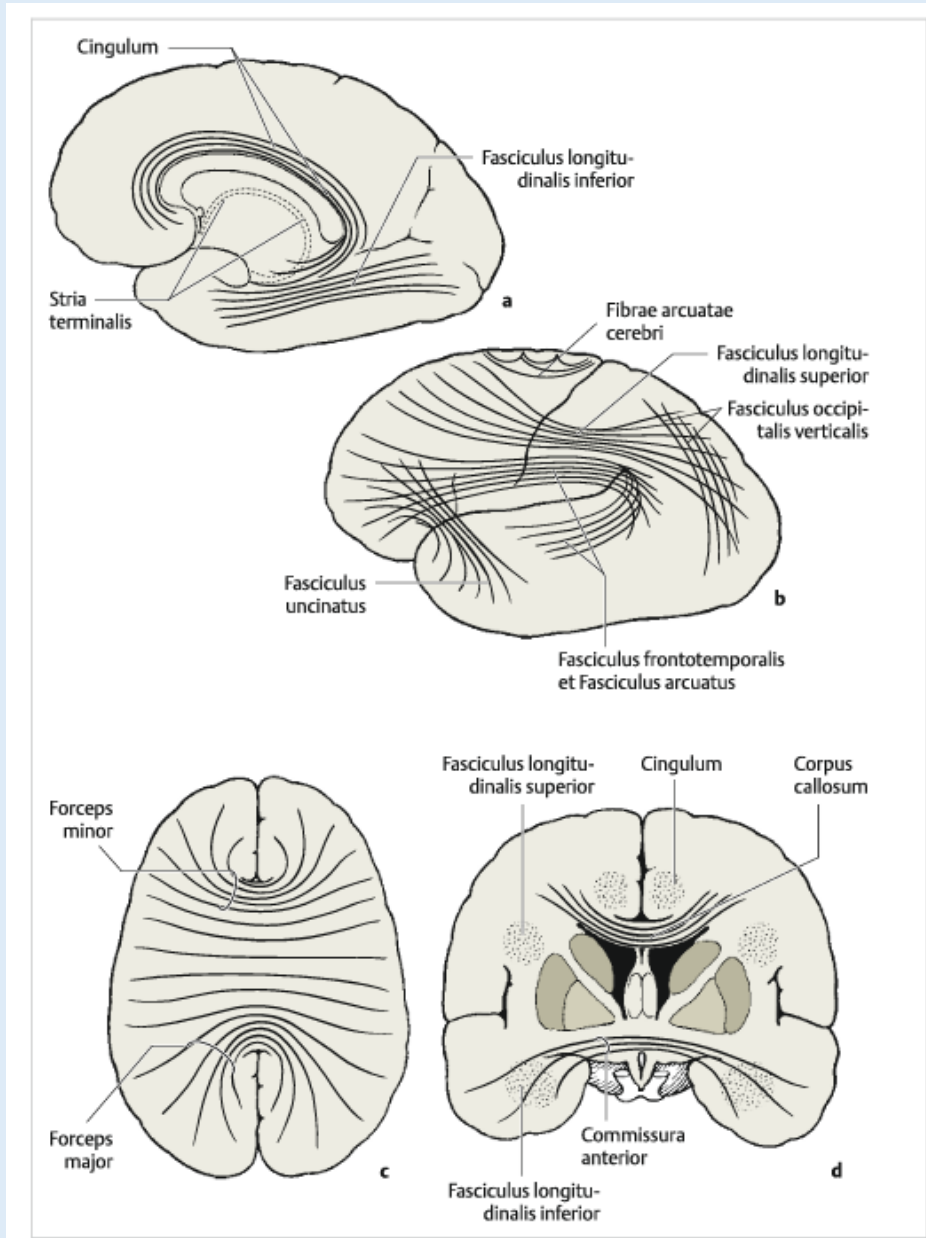
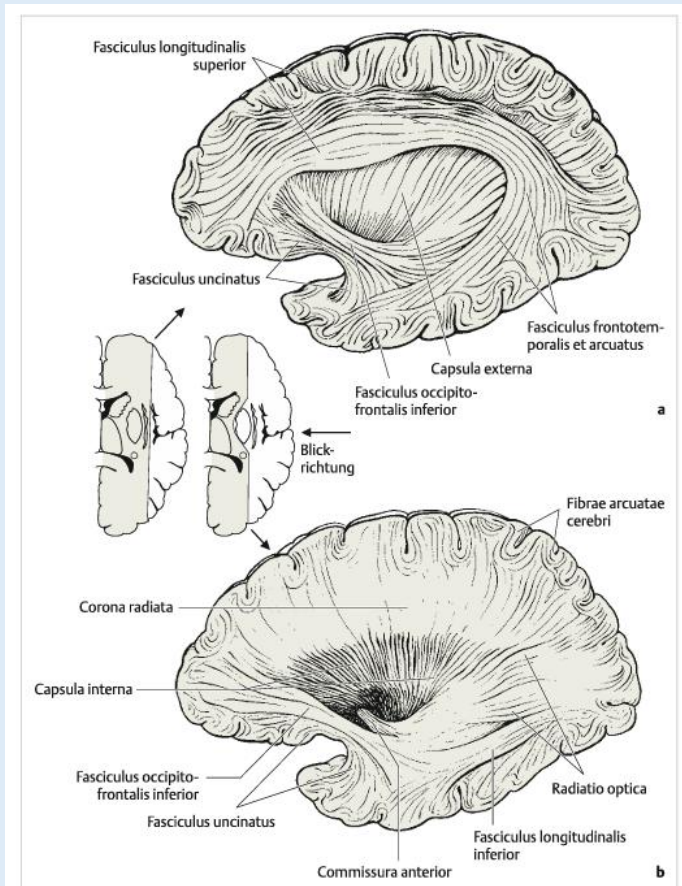
Asszociációs rostok:

Fibrae arcuatae breves et longi

(U-alakú rostok közeli tekervények között)

Cingulum, Fasciculus longitudinalis sup. et inf., Fasciculus uncinatus

(különböző lebenyek közti összeköttetések)

Projekciós pályák:

Hajdu

Rövid pályák:

Tractus thalamocorticales

Tractus corticothalamici

(reciprok összeköttetés a thalamus és a cortex közt)

→ thalamusnyelek: radiatio thalami ant., sup., post.

Fornix

(összeköttetés a hippocampus és a corpus mamillare közt)

Hosszú pályák:

Tractus corticospinalis, corticonuclearis

(pyramispálya)

Tractus frontopontinus (Arnold)

Tractus temporo-occipitopontinus (Türck)

(a hídmagokhoz)

